

Közösségek mediatizált kommunikációja

DR. ELEKES GYÖRGYI

PPKE, 2020

Kommunikáció az információs társadalomban

- Információs technológiák mindennapi hálózata → média logikája behálózza az életvilágot, hatással van a társadalomra, kultúrára, politikára, és a tudományra.
- Mediatizáció → a társadalmi élet teljes feltételrendszerének átalakítása, új társadalmi formák, nyelvi kommunikáció közösségformáló szerepének gazdagítása.
- Társadalmi alrendszerek és média kölcsönös egymásra hatása → politikai és tudományos közösségek mediatizálódása .
- Információ kora = mediatizáció kora

Szécsi Gábor: Média és társadalom az információ korában

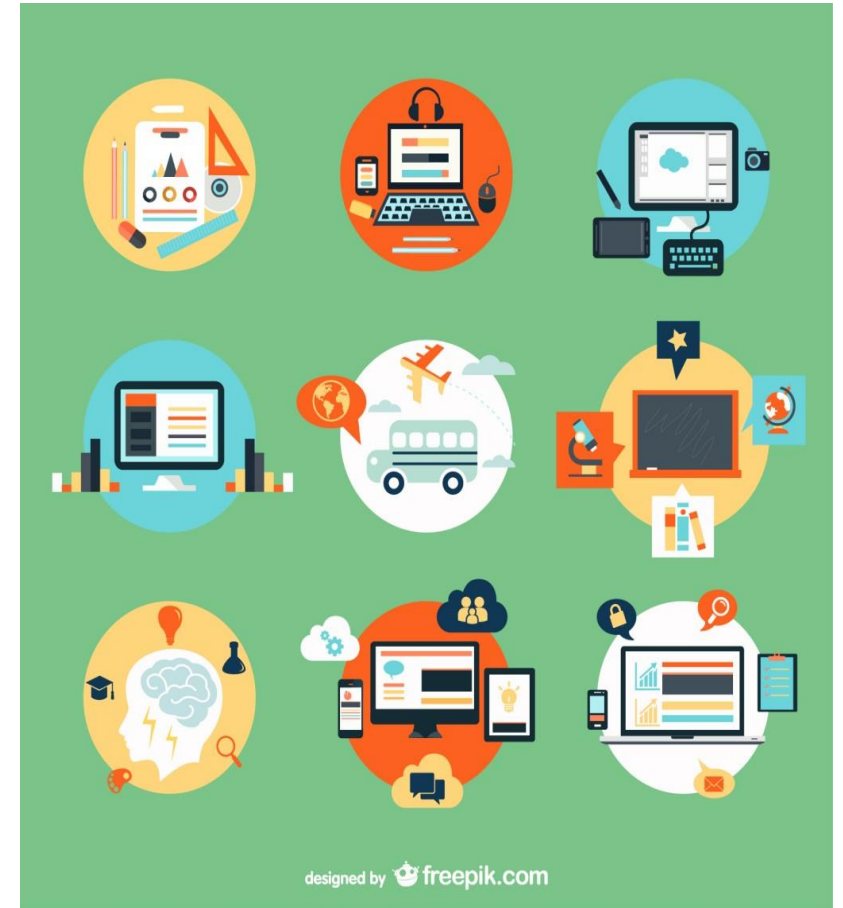
- A mű azt vizsgálja, hogy az egyes kultúrákat jellemző, társadalmilag dominánssá vált kommunikációs technológiák milyen hatást gyakorolnak a kultúrák tagjainak nyelvi világára, gondolkodására, a közösségről és kultúráról alkotott fogalmaira, társadalmi kapcsolataira.
- Hogyan alakul a nyelvi kommunikáció és a mentális világ kapcsolata az online térben.
- A szerző felvázol egy, a nyelvi jelentést meghatározó fogalmi viszonyok eredetére és szerkezetére rávilágító jelentéstani modellt.
- 2016, Akadémiai Kiadó

A mediatisált közösségek kora

- Községek mediatisációja:

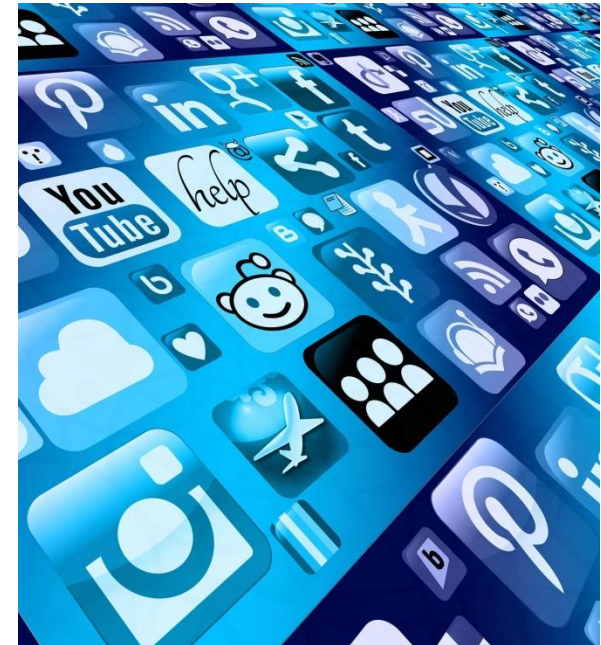
- Új médiatér és átívelő kapcsolati hálózatok
- Községi formák átjárhatósága → személyközi kapcsolatok helyett informális viszonyok individuális hálózata
- Községiesség és községi lét új élménye → községi szerepek énképét, identitást formáló kölcsönhatás, községhez tartozás identitásformáló élménye
- Elektronikusan közvetített, sokcsatornás kommunikáció → új, képies, kreatív nyelvhasználati mód községépítő szerepe
- Politika és tudomány mediatisációja felgyorsul

Mediatizált közösség és hálózati társadalom

• Internetes csoportok

- Felvett szerepekkel valódi identitás elrejtése
- Álközösségek
- Valódi közösségiesség, közösségi viszonyok
- Átszövi a mindennapi kommunikációt
- Napi (hatékony) információcsere révén kialakuló hálózati társadalom
- Virtuális közösség lehet az elsődleges kötelék
- Működése a tagok által elfogadott és alkalmazott társadalmi gyakorlaton és közös érdeklődésen alapul
- Közösség fogalmának újra értelmezése
- Társadalmi tőke növekedése (fizikai közösségek határainak kiszélesedése)
- Globalizálódó kommunikációs tér

Egyén és közösség a hálózottság korában

- Hálózati társadalom – elektronikus kommunikáció új dimenziója - *kibertér*
 - informális kapcsolatok individuális hálózata (integráló és individualizáló)
 - széles körű társadalmi kapcsolatrendszer alapja
 - Közösségi szerepek váltogatása – többretegű, összetett hálózati identitás
 - Komplex és tudatos kommunikációs folyamatok
 - Határok elmosódása
 - Globális trendek + helyi közösség erősödése (*glokalitás*)
 - Viszonylagossá válnak a konvenciók, társadalmi értékek, normák, politikai kategóriák, hagyományos intézmények → új hely és új közösség választása, tudatos viszonyulások

Egyén és közösség a hálózottság korában

Egyén és közösség a hálózottság korában

- A hagyományos társadalmi kategóriák átértékelődnek → társadalmi identitás megváltozása
- Új médiatér - elektronikus és mobilkommunikáció → társadalmi kommunikáció megváltozása, növekvő mobilitás → identitás képlékenyvé válik
- Kötött, központi én helyett kapcsolati én
- Gyermeki és felnőtt világok közeledése (ugyanazon kommunikációs közeg, szituációk)
- Hálózati társadalom: instabil, képlékeny, változó, mediatizált közösségi formák (új törzsek) → mediatizált / hibrid közösségek
 - Valóságossá vált virtualitás: egyirányú kommunikáció helyett új, személyre szabott információ –és kultúrákövetítés
 - Erős közösségiesség, társadalmi tőke, egyenlőség, szabad választás, közös érdeklődés, nyitottság, bizalom, érzelmi támogatás, sajátos, képies nyelvhasználat
 - Hatást gyakorol a fogalmi világra, gondolkodásra is

Nyelv, kommunikáció, média

Kevésbé megkülönböztetett a virtuális-fizikai kommunikáció

Közösségi identitás, kötelék → globális-lokális

Elektronikus kommunikáció

Új típusú szóbeliség (telefon, rádió, tv)
→ Írásbeliség mellett meghatározó
információcsere

Új nyelv kialakulása (internet, mobilkommunikáció,
„hipermédia”) → sajátos képies nyelv → gyors
információcsere

Írásbeliség dominanciáját elutasító **posztliterális kultúra**
születése

Harmadik médium → „netnyelv”
→ új kommunikációs technológia alapja

„Másodlagos szóbeliség” → kép + beszéd

„Netnyelv” → kép + szöveg

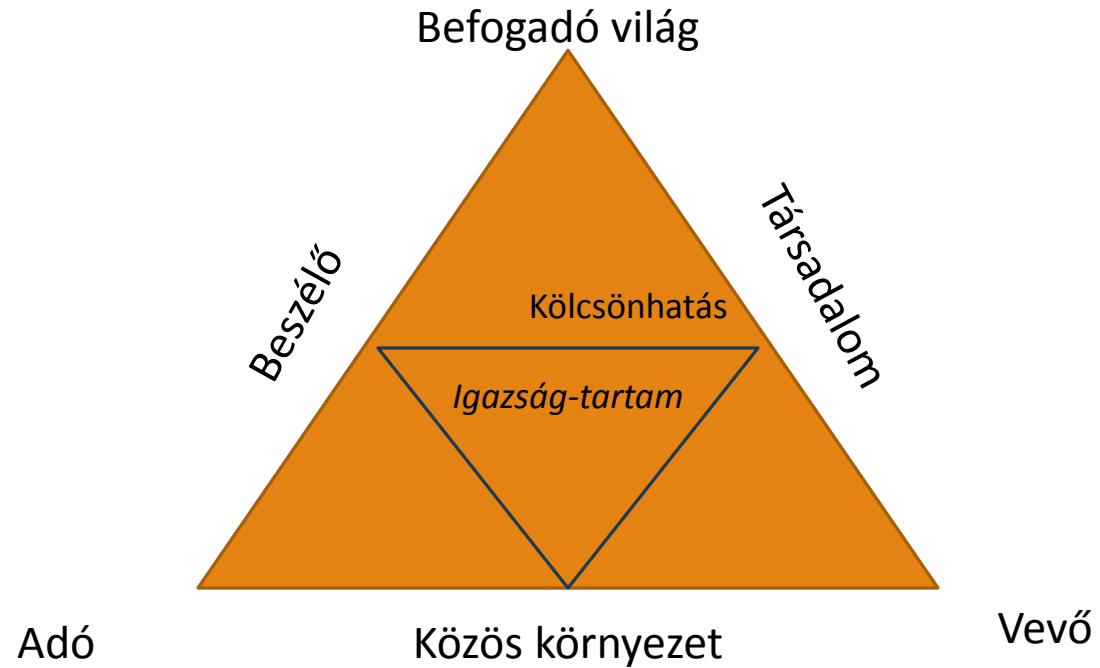
Képiség az elsődleges kapcsolódási pont

→ Hálózati társadalom nyelve (Összetett közösségi viszonyok, szerepek megjelentése)

Nyelvi jelentés kérdése kapcsolódik a tudat intencionalitását megjelenítő fogalmi kapcsolat problémájához

→ a jelölet a cselekvési helyzet kontextusában rögzül

Donald Davidson: „kommunikációs háromszög”

Jelentések meghatározó eleme a tudás és a fogalmi viszonyok kialakulásához vezető kommunikációs szituációk fogalmi megjelenítése

Szóhasználat → képzettársítási viszonyok a beszélő tudatában

Fogalom = megnevezés tárgya (jelölet) + szó használata (intencionális cselekvés)

A szavak jelentésüket, a használatuk során mozgósított képzettársításokból nyerik

→ így előfordulhat, hogy egy szó gyűjtőfogalommá válik gondolatainkban (pl.: közösség)

↔ Wilfrid Sellars pszichológiai nominalizmusa (rot – vörös)

Ray Jackendoff – fogalmi reprezentáció előbb jelenik meg, mint a lexikai rendszer

Nyelvi jelentés: duális fogalmi szerkezet (szemantika, mélyszintaxis)

fogalmi kapcsolatok és nyelvi jelentés összefüggése

Szóbeliségről írásbeliségre

Hangok → vizuális jelek → új távlatok a gondolkodásban

Írás - múlt és jelen összekapcsolása: társadalmi, közösségi változások forrása, egyéni gondolkodásmód változása

Írásbeliség – autonóm kommunikációs csatorna

→ Saussure: írás vizuális reprezentációja a beszélt nyelvnek

Szóbeliség, nincs reflektálás

Ismétlődő mondat- és szó szerkezetek, állandósult sablonok

Közlés és befogadás egyidejűleg zajlik

Nem verbális támpontok (írásbeli kommunikációban nincs)

Közös fizikai környezet (felváltja a bonyolult körmondatokat)

Erős korlát az elvont kifejezésmódok során (írásbeliség felszabadít)

Írásbeliség → tudatos szabálykövetés/logikai szerkezet

Grammatikai szabályok erősebben érvényesülnek az írott kommunikáció során

Wilhelm von Humboldt: összehasonlító nyelvtudomány

Írásbeliségben fonológiai elemek (társalgásban nem/alig)

Szóbeli változás – spontán, nincs gát

Mentális ellenállás az írásbeliséggel szemben → alárendelődött a szóbeliségnek

Julian Jaynes: „kétkamarás tudat” neurofiziológiai változásai

Az írás felfedezése felgyorsítja a bikameralitás megszűnésének folyamatát (képes magára reflektálni)

Az új kommunikációs technika térhódítása → önelemzés, analitikus gondolkodás, múlt és jövő értékelése

Nyelvhasználat és kreativitás az információ korában

Új kommunikációs technológiák → jelentős hatás nyelvhasználati szokásainkra, gondolkodásunkra, a kapcsolatainkra

Új típusú közösségi kötődések, új közösségi formák

Internet, mobiltelefon → virtuális és fizikai közösségek szintézisei

Hibrid közösségek → nincs rögzített, stabil identitás

Hatékony információcsere, közös érdeklődés, nyitottság, bizalom

Hangzó nyelv és kép → televízió (másodlagos szóbeliség)

Szöveg és kép → internet (netnyelv)

Írott/beszélt nyelv+kép → mai kommunikáció elengedhetetlen része (Visual Language – Robert E. Horn)

Ikonikus forradalom → grafikai lehetőségek (kreativitás)

Képi kommunikáció elterjedése

Szónyelv + képanyelv együtt funkcionálnak

Képek – konkrét jelentéshordozók

Emberi gondolkodás – képies jelleg

Nyelvi játékok, rövidítések, humor, kép-szó kombinációk

Kreatív nyelv funkciói: kiemelés, humorossá tétel, sajátos attitűd, negativitás, érzelmek

Gondolkodás képi eredetű (metafora)

Médiakonvergencia: új médiumok széles körű használatának eredménye.

Médiakonvergencia fogalmának jelentése: folyamat, amelynek során a különféle médiumok (a nyomtatott sajtó, a rádió, a televízió, a böngészés alapú médiatartalom-letöltés) az internet segítségével egy közös médiummá kapcsolódnak össze. A folyamatot a számítógépek, okostelefonok tömeges elterjedése és hálózatra kapcsolódása teszi lehetővé.

→ MÉDIAKÖZELEDÉS (egy közös médium)

Médiumok konvergenciája → netnyelv térhódításával kap igazi szerepet

→ átfogó nyelvi változások (SMS, e-mail, írásbeliségben megjelenő szóbeliség)

Tudatosan épülnek be a grammatikai, stilisztikai eszközök, nincs időkorlát, mint írásban, de nem is olyan egyszerű nyelvezet, mint a szóbeliség során.

Elmosódik a határ szóbeliség és írásbeliség között → új kommunikációs nyelv grammatikai alapjai
+sajátos kép jelleg → árnyaltabb nyelvhasználat

Netnyelv → szóbeliség nyelvére emlékeztető írásbeli nyelv (mindegyik műfaj sajátosságai)

Önálló nyelv vagy sem?

→ fogalmi összefüggéseket láttatni, érzékeltetni szeretné (kép, metafora) → nyelvtani szerkezet leegyszerűsítése

Néhány kifejezés új fogalmi környezetet kap

Nyelv képiessé válása:

- Jelentéssűrítő szóösszetételek (kiberkultúra, webmail)
- Rövidítések, mozaikszavak, angol eredetű betűszavak (FAQ, asap)
- Hangulatjel, emotikon (😊 :D <3)
- Nyelvtani sajátosságok általánosítása

Nyelv közösségi kohéziót fenntartó, erősítő szerepe (nyelvi sajátosságok) → nem hivatalos nyelvváltozat a közösségi identitás szimbóluma

Nem kötött nyelvhasználat az új kommunikációs eszközös során

Közösségi határok elmosódása → közösségek mediatizálódása

Köszönöm a figyelmet!

